

Türk Tabipleri Birliği

Turkish Medical Association

T.C. ADALET BAKANLIĞI
ANKARA

1525/2025

24.03.2025

T.C. ADALET BAKANLIĞI'NA

Konu : Gözaltına alınanların adli kontrol muayenelerinin Emniyet Müdürlüğü'nde yapılması amacıyla hekim görevlendirmeleri.

Birliğimize hekim ve avukatlar tarafından yapılan bildirimlerden, bazı İl Sağlık Müdürlüklerince hastane kadrosunda görev yapmakta olan pek çok hekimin, gözaltına alınan kişilerin sağlık muayenelerini yapmak üzere İl Emniyet Müdürlüğünde veya gözaltına alınanların tutulduğu diğer yerlerde görevlendirildikleri öğrenilmiştir. Ancak bu görevlendirmeler açıkça hukuka aykırıdır.

Bilindiği gibi yakalama ve göz altı sırasında sağlık kontrolü, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, İşkenceye ve Diğer Zalimane İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme'de ve Anayasamızda açıkça yasak olduğu belirtilen **işkencenin ve insan haysiyeti ile bağdaşmayan kötü muamelenin önlenmesi amacıyla yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu bakımdan bu raporlar, temel insan haklarına ilişkin kanıt niteliğinde belgelerdir.** Kişileri baskı altına alacak biçimde emniyet müdürlüğünde muayene yapılması, kötü muamelenin ta kendisidir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 99. maddesi yollamasıyla, yakalanan ve/veya gözaltına alınan kişilerin sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı 01.06.2005 tarih 25832 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Yakalama, Gözaltına Alma Ve İfade Alma Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Anılan Yönetmeliğin "Sağlık kontrolü" başlıklı 9. maddesinde; **tıbbi muayene, kontrol ve tedavinin, adli tıp kurumu veya resmî sağlık kuruluşlarınca yapılacağı, hekim ile muayene edilen şahsın yalnız kalmaları ve muayenenin hekim hasta ilişkisi çerçevesinde yapılmasının esas olduğu,** raporların düzenlenmesinde ve Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 157. maddesinde belirtilen gizlilik kurallarına uyulacağı ve bu amaçla gerekli tedbirlerin ilgili sağlık kuruluşunca alınacağı çok açık bir biçimde belirtilmiştir.

Hekim – hasta ilişkisinin çerçevesini, tıbbi deontoloji kuralları çizmektedir. Yakalanan ve/veya göz altına alınan kişiler, tüm hasta haklarına sahiptirler. Sağlık hizmetinde

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi

ana etik kural; sağlık hizmetini veren kişinin kısıtlamalar, baskılar ve hatta yasal düzenlemelerin getirdiği yükümlülüklerden bağımsız olarak daima hastanın iyiliğini gözeterek ve yararını düşünerek davranmakla yükümlü olduğudur. Bu yükümlülükler **Dünya Tabipleri Birliği Tokyo Bildirgesi'nde** de açıkça ifade edilmiştir.

3/12/2003 tarihli ve 5013 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Biyoloji Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve **Biyotıp Sözleşmesi'nin** 4.maddesi uyarınca sağlık alanında herhangi bir müdahalenin, ilgili mesleki yükümlülükler ve standartlara uygun olarak yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede mesleki standartlara uygun bir muayene yapılırken, hasta mahremiyeti korunmak suretiyle öncelikle kişilerin öyküsünün -yakalama anından itibaren fiziksel ve ruhsal anlamda karşı karşıya kaldığı tüm koşulların (zorlama, hakaret, tehdit vb. yaklaşımlar, uyku, su, gıdadan yoksun bırakma gibi sınırlamalar, psikolojik ve fiziksel şiddet ile ilgili açıklamalarının) kendi aktardığı şekilde- alınması, yakınmalarla sınırlı olmayacak biçimde ruhsal ve fiziksel sağlık durumuna ilişkin bütünlüklü ve sistematik biçimde muayene edilmesi, öykü, yakınmalar ve muayenelerin yol göstericiliğinde gerekli radyolojik, laboratuvar tetkikleri (örneğin, susuz bırakma iddialarında üre, kreatinin, elektrolitler gibi kan biyokimyası dahil) ve gerekli konsültasyonların istenmesi ve bulguların kayıt altına alınması gerekmektedir. Bu hizmetlerin ancak sağlık kurumu içinde verilebileceği açıktır.

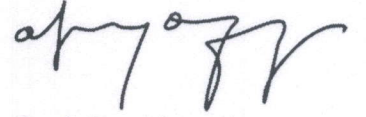
Birleşmiş Milletler İstanbul Protokolü'ne uygun bir muayenenin yapılabilmesi için kişinin öncelikle soyunması gibi en temel uygulamanın yanı sıra hekim-hasta ilişkisindeki her türlü bilginin gizliliğinin korunması gerekeceği düşünöldüğünde, hasta mahremiyetinin olmadığı ve gereği gibi muayenenin yapılabilmesinin koşullarının bulunmadığı bir ortamda hekimin hastaları muayene etmesinin istenmesinin deontolojik olarak kabul edilebilir bir tarafı bulunmamaktadır.

Göz altına alınanların mesleki etik kurallara uygun şekilde muayenelerinin yapılması, bireylerin haklarının korunması bakımından zorunlu olduğu gibi, hukuka bağlı devlet olmanın da gereğidir. Ceza Muhakemesi Kanununun 148. maddesinde de belirtildiği gibi şüphelinin ve sanığın beyanı, özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilaç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz. Yasak usullerle elde edilen ifadeler rıza ile verilmiş olsa da delil olarak değerlendirilemez. Bu bakımdan, kişilerin yakalama ve göz altı sürecinde işkence ya da kötü muameleye maruz kalıp kalmadıklarının tespiti amacıyla yapılan muayeneler, adli soruştırmaların seyrine etkili önemli unsurlardır. Muayenenin sağlık ortamında değil de emniyet müdürlüğü, karakol, polis aracı vb. bir başka yerde gerçekteşmesi durumunda yazılan rapor, tıbbi ve hukuki yönden sakınca yaratacak; güvenilmez olarak nitelenebilecek ve hukuka aykırılığı ileri sürölebilecek bu raporlar, alınan ifadelerin geçersizliğine ve adaletin sağlanamamasına yol açabilecektir.

Anayasa hükümleri uyarınca, her durum ve koşulda "dokunulmaz haklar" kapsamında olan "işkence ve kötü muameleye maruz kalmama" hakkının korunması amacıyla yapılan sağlık muayeneleri ve bunun raporlanmasına ilişkin kurallar, herhangi bir yazı ile değişikliğe uğratılamaz, yeni ve özel kurallar ihdas edilemez. Yukarıda bir kısmı anılan düzenlemelerden hareketle, muayeneleri yapılacak kişilerin mahremiyetlerinin korunması ve Ceza Muhakemesi Kanununun öngördüğu amaca uygun şekilde gerekli muayenelerinin yapılabilmesi amacıyla sağlık kurumuna getirilmeleri şarttır. Hiçbir durum, bu gerekliliği ortadan kaldırmaz.

Hekimlerin gözetimine alınan kişilerin sağlık muayenelerini yapmak üzere İl Emniyet Müdürlüğünde veya gözetimine alınanların tutulduğu diğer yerlerde görevlendirilmesi hukuka aykırı olduğundan, ileride yaşanabilecek hukuksal sorunlara sebebiyet verilmemesi bakımından İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile ivedilikle temasa geçilerek bu tür taleplerde bulunulmaması, başka yere bu amaçla görevlendirme yapılmaması gerekliliğinin tarafınızca da bildirilmesi, kişilerin muayenelerinin sağlık kurumlarında yapılması konusunda titizlik gösterilmesinin istenmesi ve bu şekilde görevlendirme yaparak hukuka aykırı davranışlar hakkında Bakanlığınızca gerekli hukuksal işlemlerin başlatılması talebimizi bilgilerinize sunarız.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Alpay Azap
TTB Merkez Konseyi
Başkanı